

AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

'TÜRKİYE'DEKİ ERMENİ GÖÇMENLERİN DURUMU' KONULU TOPLANTIYA DAİR

Oya EREN ÖZER

Blog No: 14
16.02.2010

17 Şubat 2010 tarihinde Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı binasında, merkezi ABDde bulunan Avrasya Ortaklık Vakfı (EPF) ve Norveç devletince desteklenen Türkiyedeki Ermeni Göçmenlerin Durumu başlıklı bir sunum yapıldı. EPF tarafından yürütülen projenin bulguları, EPF Ermenistan-Türkiye Projesi Müdürü Dr. Artak Shakaryan ve araştırmacı Alin Ozinian tarafından katılımcılara sunuldu. Türkiye-Ermenistan ilişkilerinde kritik bir dönem yaşandığı ve Türkiyede siyasilerin kaçak çalışan Ermeni işçilerinin durumuna ilişkin sık sık fikir beyan ettikleri göz önüne alındığında, yapılan araştırmanın, bulguları açısından, içeriği belirsiz kalmış bu önemli konuda aydınlatıcı bilgi ve veriler sunması beklenmekteydi. Ancak TEPAVda yapılan değerlendirme toplantısında, hem araştırmacılar hem de kurumların Türkiyede kaçak çalışan Ermenilerin durumu üzerine daha derin, detaylı ve bilimsel araştırmalar yürütülmesi gerekliliği açığa çıkmıştır. 2009 Nisan ayında başlanan ve 5 ayda tamamlandığı bildirilen projenin ana hedefleri arasında Ermenistan göçmenlerinin tanınması, Türkiyeye geliş sebepleri ve geleceğe dair hedeflerinin araştırılması olduğu kaydedilmiştir. Sunumu yapan Alin Ozinian projedeki verilerin birebir röportaj yöntemi ile İstanbul, Ankara, Antalya ve Trabzonda sürdürülen görüşmeler neticesinde elde edildiğini ifade etmiştir. Bu açıdan araştırmanın sosyolojik bir araştırma olma iddiası bulunmadığının da altı çizilmiştir. Yapılan röportajlarda, 1998 yılında Ermenistanın Shirak kentinde yaşanan depremin ve Ermenistan'da yaşanan sancılı ekonomik sürecin, Türkiyeye yapılan göçün en önemli sebepleri olarak ortaya çıktığı ifade edilmiştir. Göçmen işçilerin yüzde 93'ünün kaçak olduğu, yüzde 96'sının ise kadınlardan, bu kişilerin ev temizliği, hastabakıcılık, tezgâhtarlık gibi işlerde çalıştığı, aylık ortalama 500 □□□ dolarlık gelirleri bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca bu göçmenlerin İstanbul dışında, Ankara ve Antalya'da, çay ve fındık toplayıcılığında Doğu Karadeniz'de çalıştıkları da belirlenmiştir. Türkiyedeki Ermeni göçmenlere dair algılara ilgi çekici saptamalar

yapılmıştır. Bunlardan en önemlisi Türkiye Ermenilerinin Ermenistanlı Ermenilere yönelik tutumu ile ilgilidir. Buna göre Ermeni cemaatin göçmen Ermenilere iş verirken onlara lütufta bulunuyormuşçasına bir tavır takındıkları, diğer yandan Türk işverenlerin ise Ermeni çalışanların etnik kimliklerine pek az önem verdikleri belirlenmiş. Ayrıca Türkiyeli Ermenilerin Ermenistanlı göçmenleri hor gördüklerine dair bazı saptamalar da yapılmış. Ermenistanlı göçmenlerin Ermenistana döndüklerinde ise Türkiyede çalışıyor olmalarından kaynaklanan eleştiri ve baskılara maruz kaldıkları ifade edilmiştir. Ancak Türk işverenlerin Türk-Ermeni ilişkilerinde kriz yaşanmasının Ermeni işçilere yönelik tavrında göreceli bir soğukluğa yol açtığı da kaydedilmiştir. Yapılan araştırmada analiz ve bilginin işlenmesi-değerlendirilmesi aşamasından bazı eksiklikler olduğu göze çarpmıştır. Ankarada TEPAVda yapılan toplantıda bazı katılımcılar, araştırmanın analiz edilmesi aşamasında eksikliklere dikkat çekmişlerdir. Bunlardan belki de en önemlisi Ermenistanlı göçmenlerin, sayıları 600 ile 800 arasında değişen sayıda çocuklarının ne Türk ne Ermeni vatandaşı olamayışlarından kaynaklandığı iddia edilen eğitim eksiklikleridir. Buna göre Ozinian, bu çocukların aileleri tarafından Türkiyedeki okullara vatandaşlık sorunu nedeniyle kayıt edilemediğini ifade etmiştir. Oysa ki Sosyolog Doç. Dr. Ayşegül Aydıngünün de ifade ettiği gibi Türkiyenin de taraf olduğu uluslararası anlaşmalar gereği çocuklar, hangi milliyetten olursa olsun, bulundukları ülkede eğitim alma hakkına sahiptir ve Türkiye de bu ülkelerden birisidir. Bu sebeple yapılan değerlendirme eksik, hatta hatalı kalmıştır. Nitekim katılımcıların da işaret ettiği gibi asıl sorgulanması gereken, böyle bir hakları varken, Ermeni göçmenlerin çocuklarını okula göndermiyor olmalarıdır. Bu noktada yapılan araştırma bilgi ve bilimsel analiz yönünden eksik kalmıştır. Aynı şekilde böyle bir davranışın sebeplerinin araştırılması durumunda Ermeni göçmenlerin Türkiyede çalışma ve yaşam koşullarına dair daha derin bir değerlendirme yapma olanağı elde edilmiş olacaktır. Ozinian Ermenistanlı göçmenlerin yüzde 96sının gelecekte ülkelerine dönme umudu içerisinde olduklarını ortaya koymuştur. Ancak aynı araştırma bulguları arasında aynı ücretler ile Ermenistanda iş bulmaları halinde ülkelerinde çalışmak isteyip istemedikleri sorulduğunda göçmenlerin koşullar altında dahi dönmek istemedikleri de saptanmıştır. Bu bulgu, göçmen işçilerin Türkiyede karşılaştıkları sıkıntıların aslında herhangi bir göçmen kaçak işçinin yaşadıklarından daha fazla olmadığını da gözler önüne sermiştir. Nitekim katılımcılar, sayıları belirsiz olmakla beraber Ermeni göçmenlerden geçtiğimiz iki yıl içerisinde yalnızca 5 ile 10 arasında kişinin sınır dışı edildiğine, bu sebeple Türkiye Cumhuriyetinin Ermeni kökenli göçmenlere tolerans gösterdiğinin öne sürülebileceğini ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle göçmenlerin, yaşadığı sosyal, kültürel ve ekonomik sorunların, Türkiyede yaşayan, hatta aralarında Türk cumhuriyetlerinden göçmenlerin de bulunduğu kaçak işçiler açısından genel sorunlar olduğu saptaması yapılabilecektir. Toplantıda değinilmeyen önemli bir konu, Türkiyedeki Ermeni göçmenlerin, iki ülke arasındaki siyasi ilişkiler açısından dikkat çekici bir unsur olduğudur. Ermenistan kendi vatandaşlarına ekonomik ve sosyal güvence vermekte yetersiz kalmış, bu işçiler ise çekinceleri bulunmalarına rağmen Türkiyede kaçak olarak çalışmayı göze almıştır. Halen de bu işçiler, düzensiz bir çalışma rejimi içerisinde ülkemizde çalışabilmektedir. Genel bir değerlendirme yapmak gerekirse, Türkiye-Ermenistan ilişkilerinin içinde bulunduğu kritik dönem içerisinde, bilimsel metot ve verilere dayanmaksızın yapılan röportajlardan derlenen bu tür bir araştırmanın, hedeflediği amaçlara erişmekten uzak olduğu açıktır. Yapılan saptamalar, uzun süreli bir çalışmanın

sonucunda ortaya çıkmış olsa da ciddi veriler ve değerlendirmeler yapılmasına imkan tanımamaktadır. Burada dikkat çeken Norveç Krallığı ve ABD merkezli bir sivil toplum örgütünce yürütülen bu araştırmanın yüzeysel bir değerlendirme olmaktan öteye gitmediği, ancak Türkiye-Ermenistan ilişkileri açısından önem taşıyan bu tür bir kritik konunun, Ermeni göçmenlerin içinde bulundukları koşulların insani yönüne dikkat çekmek vesilesi ile yapılıyor olsa dahi, Türkiyedeki Ermeni göçmenler konusunu ulusal ve uluslararası kamuoyunun gündemine getirmek amacı taşıdığıdır. Bu açıdan böylesine kritik bir konuda bilimsel usul ve değerlendirmeler yapılmadan, röportajlar üzerinden ve gerekli bilgi-veri elde edilmeden yapılan bu röportaj sunumuna, TEPAV gibi Türkiyenin en ciddi, bilimsel araştırma ve çalışma yapmakta olan sivil toplum kuruluşlarından birisinin ev sahipliği yapmış olması dikkat çekicidir. Böyle bir araştırma yapılacaksa dahi, göçmen işçilerin hukuki durumları, bu işçilerin karşılaştığı toplumsal ve ekonomik sorunların anlaşılması ve yorumlanmasının çok daha derin ve detaylı, bilimsel bir araştırmanın konusu olması gerekmektedir. Desteklenecek araştırmaların projelendirilmesinin metot ve usulleri, hedef ve beklentilerinin açıkça belirlenmesi çok daha faydalı çalışmaların yapılmasına olanak sağlayacaktır.

About the author:

To cite this article: Oya EREN ÖZER. 2026. " □□□□□□□□□□□□ ERMENİ GÖÇMENLERİN DURUMU ʌKONULU TOPLANTIYA DAİR ." Center For Eurasian Studies (AVİM), Blog No.2010 / 14. February 16. Accessed November 22, 2026. https://www.avim.org.tr/public/index.php/Blog/TURKIYE-DEKI-ERMENI-GOCMENLERIN-DURUMU-KONULU-TOPLANTIYA-DAIR

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır